

INVENTAIRE ARCHÉOLOGIQUE – FICHE Nr. 167

Op 24 februari 1900 stelde Paul Bergmans, in de Franse taal, in de rubriek “Burgerlijke bouwwerken – Abrahamstraat Nrs. 13-15 – XVIIe eeuw (1621)” een fiche op over

DE BERG VAN BARMHARTIGHEID

Men weet dat de inrichting van een eenvormig systeem van Bergen van Barmhartigheid in België dateert van de regering van de aartshertogen Albert en Isabella, en te danken is aan de hardnekkige inspanningen van de Antwerpse schilder en bouwmeester Wenceslas Coebergher (1561-1635), die bij patentbrieven van 9 januari 1618 benoemd werd tot *algemeen opperbeheerder der Bergen van Barmhartigheid*.

Gent was de vierde stad die een dergelijke instelling bezat, na Brussel, Antwerpen en Mechelen. De vergunning van Albert en Isabella dateert van 13 mei 1621.

Bij contract van 2 mei 1620 kocht Coebergher van Antoon Triest, advocaat bij de Raad van Vlaanderen, voor de som van 1600 ponden groot, een groot hotel, *den Dondersteen*, waarvan de hoofdgevel uitgaaf in de Meersteeg.

Dit gebouw werd gesloopt en op de plaats werd de Berg van Barmhartigheid gebouwd die een uitgave vergde van meer dan 125.000 florijnen.

Op de gevel staat het jaartal 1621 dat overeenstemt met het optrekken van het gebouw; maar het werd slechts opengesteld voor het publiek op 29 november 1622.

Het is gebouwd in rode baksteen en heeft een lengte van ongeveer 45 m.;

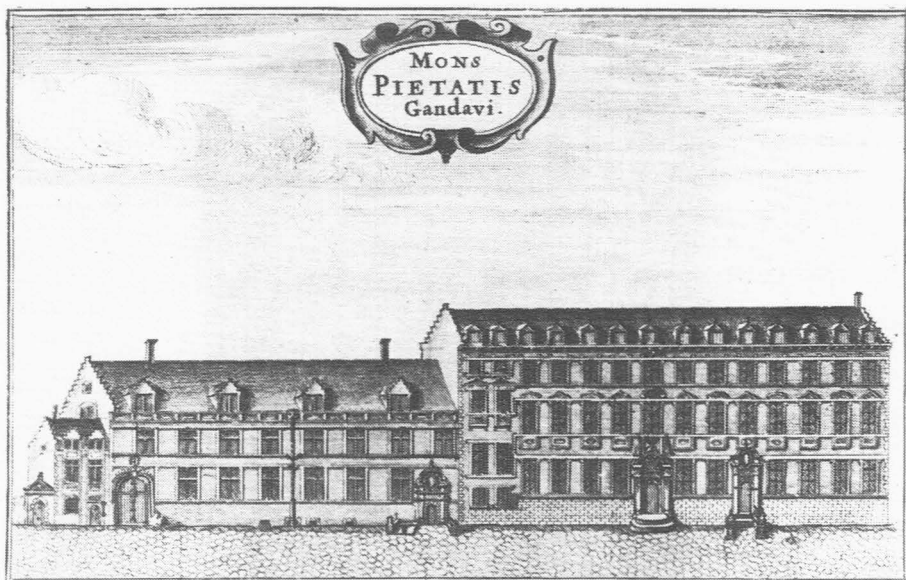

Afb. 1. Foto Stadsarchief.

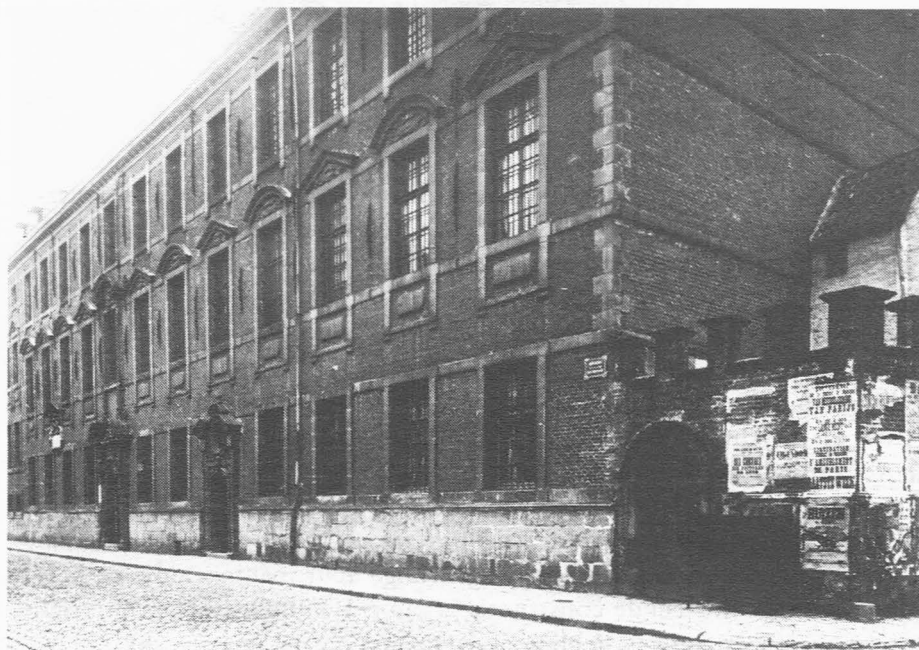
de deur- en vensteromlijstingen zijn in steen.

Zoals alle Bergen van Barmhartigheid die in dit tijdperk opgericht werden is ook deze van Gent het werk van Coebergher. Een opname van de gevel, uitgevoerd door de architect en inspecteur van de werken der godshuizen J. J. de Hoon (Gent, 1774-1850) wordt bewaard in de Berg van Barmhartigheid en een gekleurde copie, gemaakt door P. J. Goetghebuer, bevindt zich in de stedelijke Atlas.

Wij geven hier een foto (Afb. 3), genomen van op de hoek van de Meersteeg en de Abrahamstraat, van deze in zijn eenvoud werkelijk sierlijke gevel van mooie ordonnantie. De deurfrontons, met relatief sobere versiering, hebben een merkwaardige lijn en zijn goede voorbeelden van Vlaamse Renaissance. Het interieur bestaat uit ruime gewelfde zalen die onderling verbonden zijn door boogvormige deuropeningen die de hele breedte beslaan. Heel de constructie is van een buitengewoon praktische opvatting en de eeuwen hebben er geen verandering in gebracht.

Afb. 2. Illustratie uit de Sanderus. Foto Stadsarchief.

Afb. 3. De Berg van Barmhartigheid in de Abrahamstraat. Foto Stadsarchief.

Bisschop Triest moet tussengekomen zijn bij de verkoop van de gronden die toebehoorden aan een van zijn familieleden of bijgedragen hebben om de fondsen te verzamelen nodig voor het dekken van de bouwkosten, want E. A. Hellin zegt ons dat hij veel ijver betoonde voor de oprichting van een Berg van Barmhartigheid in de stad Gent, en, anderzijds kunnen op de grafsteen van de prelaat deze woorden gelezen worden: "Erecto ampleque dotato verae pietatis monte ad gratis mutuandum indigentibus." Deze laatste zinsnede herinnert aan de vrijgevege schenkingen van Triest, die meer dan 50.000 florijnen bedroegen, bestemd voor het gratis lenen, tegen onderpand, aan de armen.

Na de dood van de bisschop op 28 mei 1657 lieten de executeurs-testamentair op de gevel een stenen cartouche plaatsen die er zich nu nog bevindt, waarop zijn wapenschild staat met de inscriptie: *Hier leent men oock aen den armen sonder interest.*

Cf. A. Sanderus, *Flandria illustrata*, 1e ed. (Keulen, 1641), t. I, p. 150 (met plaat); 2e ed. (Den Haag, 1732), t. I, p. 336. — *Atlas van de Stad Gent*, in de Bibliotheek, LXIX. — Ch. L. Diericx, *Mémoires sur la ville de Gand* (1815), t. II, pp. 677-679. — P. De Decker, *Etudes historiques et critiques sur les monts de piété en Belgique* (Brussel, 1844), pp. 89-96. — Aug. Schoy, *Histoire de l'influence italienne sur l'architecture des Pays-Bas* (Mem. cour. Acad. roy. de Belgique, in 4°, t. XXXIX; Brussel, 1879), pp. 260-261.

NASCHRIFT

Toen Paul Bergmans deze fiche opstelde in 1900 fungeerde dit gebouw nog steeds als Berg van Barmhartigheid. Men kon er van alles verpanden: van sieraden tot allerlei keukengerief, van koperen en tinnen voorwerpen tot kleren. Men ontving er 65 tot 80 % van de geschatte waarde en men had 13 1/2 maanden tijd om het in pand gegeven voorwerp terug in te wisselen.

De Berg van Barmhartigheid in Gent sloot definitief zijn deuren op 22 October 1929. Dit was een echt buitenkansje voor ons Stadsarchief dat al sinds lang uitkeek naar een geschikt lokaal. Het kreeg daar ineens een prachtige ruimte en ook de rekken die gediend hadden voor het opstapelen van de panden, waren welgekomen materiaal. Het opende er zijn deuren in 1932. Ook de stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten kreeg er enkele lokalen ter beschikking.

De gevel werd volledig gerestaureerd in 1964.

De Meersteeg (rue du Lac) waarvan sprake in de fiche heet sinds 1942 de Bonifantenstraat.

H. C.